

İTALYAN MEKTEBİ

Yazan: R. SALEILLES

Tercüme eden: Asistan Dr. Saim APAY

Klâsik mektebi, bütün nüanslarıyla ve noktai nazar farklarıyla tetkik edip klâsik sistemin gayri kâfi olduğu ve başka şeye ihtiyaç bulunduğu müşahede edilince onun yerine konması teklif olunanın neden ibaret bulunduğunu tetkik etmek lüzumu kendiliğinden ortaya çıkar. İlmî ferdileştirme yollarını acaba anti-klâsik modern sistemlerin getirdikleri yenilikler arasında bulamaz mıyız? İşte burada bunu tetkik edeceğiz. Zaten klâsik hukukî sistemin tam ve azimli bir rakibi olarak meydana çıkan yeni mektep herkeze malumdur. Bu mektep İtalyan mektebi adı verilen mektebirdir.

Burada İtalyan mektebinin tam bir izahı yapılacak değildir. Filhakika burada doktrinleri gözden geçirilmesi mevzuu bahis de değildir. İtalyan mektebinden, biz burada ferdileştirme fikri bakımından bilinmesi icab edenleri söylemekle iktifa edeceğiz.

İtalyan mektebi adının ilk anda, ve ceza felsefesinde vuku bulmuş olan bu mühim çereyana tamamen yabancı kalmış zihinleri sevk edebileceği bir hata vardır ki, bunun üzerinde uzun boylu durmaya değmez. Filhakika şuna işaret etmekle iktifa edelim ki, bu umumi tabirin, bir kaç istisna dışında bütün modern İtalyan Cezacılarının fikirlerini ihtiva ettiği zannedilmemelidir. İtalya'da, bidayetden beri, ve hâlâ da Cârara gibi en meşhurlarını zikretmekle iktifa ediyorum. Büyük cezacıların mensub oldukları, gayet parlak bir klâsik mektep mevcut olmuştur. Yine unutmamak icab eder ki Rossi de aslen İtalyandır. Ve şununda ilâve edilmesi icab edenki, Beccaria'dan beri, İtalya, Ceza hukuku sahasındaki ilim çereyanlarının daima başında gelmiştir. Hattâ zannediyorum ki asrıdan daima biraz önce gitmiştir. Beccaria ile, asrıdan önce tamamiyle mücerret ve objektif bir mektep olan, klâsik mektebin temellerini atmıştır; bu tarih suç ve cezaların keyfilğinin ve sığanabilecek tek teminatın herkeze samil ve herkes için müsavi şekil de tatbik edilecek bir kanun kaidesinde aranmak lâzım geldiği kanaatini uyandırdığı zamana rastlar. Daha sonra, Rossinin zamanında, İtalyan Üniversitelerinin şöhretini temin eden

hocaları sayesinde, néo-klâsik mektebin mümeyyiz vasfı olarak telâkki edilebilecek olan, cezaî mesuliyette ferdileştirme yolundaki geniş hareketin hakiki muharriki olmuştur. Nihayet bilindiği, ve görüleceği gibi, nerede ise 30 seneden beridir italya yeni bir reformun, hepsinden daha radikal bir reformun tohumunu atmış bulunmaktadır.

Klâsik İtalyan mektebi hakkında, son bir noktaya daha işaret edelim. Yalnız ve yalnız bu mekteptir ki 1889 tarihli yeni İtalyan Ceza kanununa vücut vermiştir.

Bu kanun, néo-klâsik mektep adı verilebilecek mektebin en mükemmel bir nümunesi olarak kabul edilmek icab eder. Hukuki muhteva ve şekil bakımından bu kanun en dikkate şayan hukuki abidelerden biri olup, o zamana kadar görülmemiş derecede ince nüans ve teferruat arzietmekte, vakıaları derinden derine tahlil etmekte en küçük teferruata kadar inip her şeyi derpiş etmiş olmağa çalışmaktadır.

Kanun hâkimin yerini almakta, ferdileşmeğe ihtiyaç gösterecek bütün halleri evvelden hissetmek ve keşfetmek ve uygun olan hal tarzını kendisi tesbit etmek istemektedir. Adetâ, münferit ferdileştirilmiş hâdiselerin bir katalogu bahis mevzu'udur. Yargıca düşen iş her vak'a karşısında Kanunu açıp, hakkında hüküm vereceği meselenin hangi maddeye girdiğini tayinden ibarettir. Bu madde bulununca, mesele kalmamaktadır, hal tarzı derpiş edilmiştir: bunu okuyup tadbik edecektir.

Bu eser bitmez tükenmez bir hazinedir. Fakat maalesef bu kanun geçmiş bir devrin kalıntısı olup, doğmakta olan yeni devrin habercisi değildir, kanuni bir mevzu'at için ise bundan daha büyük bir mahzur olamaz. Bir sistemi tedvin için onun ilminin yapılmış olmasını beklersek, tarihi bir eserden, geçmişteki çalışmaları mükemmel bir surette hülâsa etmekle beraber teşekkül etmekte olan yeni telâkkilere tetabuk etmeyên ilmi bir çalışmadan başka bir şey yapmamış olmak tehlikesine maruz kalırız. Kanunlar, aralıklar ve boşluklar arzetmek tehlikesini göze olarak, herhangi bir sistemin, halkın şuuruna nüfuz etmeye başladıkları zamanda hazırlanmalıdırlar ki, doğmakta olan doktrinlerin tatbik ve inşasına yol gösterebilsinler. Yok eğer, Kanunlar temsil ettikleri mektebin tekâmül ettiği ve bilhassa dağılıp parçalanmakta olduğu bir sırada vücade getirilecek olurlarsa hayata uygunlukları ve onunla bir ilişiklikleri kalmamış olacaktır ki kanuni bir mevzuat için en büyük mahzur budur. Bu tehlikenin, hem yeni İtalyan Ceza Kanunu ve hem de eğer esaslı bir şekilde yeni baştan gözdengeçirilmekte acele edilmez ise- Fransız Ceza Kanununun tadil projesini pek yakın bir gelecekte tehdit etmesinden endişe

etmek pek yersiz olmaz. İşte İtalyan klâsik mektebinin hukuki tecritlerde ifrata kaçması yeni bir mektebin, meydana çıkmasına başka bir vasıf izafe edilmeksizin, sadece İtalyan mektebi adı ile anılan mektebin doğmasına yol açmıştır.,

Filhakika 1875 senelerine doğru İtalyada (Lombrosunun "Uomo delinquente" sinin ilk tab'ı 1876 senesinde yapılmıştır) fevkalâde mühim ilmi bir cereyan baş göstermiştir. Bu cereyanın doğuşunda, umumiyel itibariyle, muhtelif pozitivist mekteplerin rolü olmakla beraber, o zamanlarda nisbeten yeni sayılan iki ilim kolunun, Antropoloji ve sosyolojinin bilhassa tesiri olmuştur. Nitekim bunun içindir ki bu yeni İtalyan mektebine bazen pozitivist mektep, bazen de antropolojik mekteb ismi verilmekte ve suya sabuna dokunmayan bir tabir olduğu için de bu mektebe Umumiyetle İtalyan mektebi denmektedir. Fakat bu tabirin ne mânaya geldiği malûm bulunmaktadır.

Denilebilir ki bu İtalyan mektebi -ki en meşhur mümessilleri Lombroso, Ferri, Garofalo, Sighele'dir - ilk önce klâsik tarzda anlaşılan "irade muhtariyeti" tezine karşı bir reaksiyon olarak ortaya çıkmıştır. Suç, irade muhtariyetinin bir tezahürü olarak telâkki edilmiştir. İtalyan mektebi ise suça tabii bir hâdise gözüyle bakmakta, onun münhasıran tabii faktörlerin mahsulü olduğu ve irade muhtariyeti fikrine hiç bir yer bırakmadığını düşünmektedir. Lombroso'ya göre bu faktörler hemen hemen münhasıran antropolojik mahiyette faktörlerdir. Ferriye göre ise, daha ziyade sosyolojik mahiyette; bununla beraber bu nokta ehemmiyeti haiz değildir¹. Suç ister atavistik şartlardan ileri gelsin, ister münhasıran içtimai mahiyette faktörlerin (meselâ içtimai muhitin, hemen hemen mukadder tesirinin, ekonomik şartların, muhitteki sefaletin veya daha ziyade vaki olacağı gibi, gittikçe artan lüksün ve bunun, Tarde'in tabiriyle taklid yoluyla Cemiyetteki en aşağı tabakalara varıncaya kadar nüfuz eden ifsat edici tesirinin) neticesi olsun, irade muhtariyeti fikrini tamamiyle bertaraf etmeyi gerektiren tabii mahiyette bir takım vakıaların zaruri bir neticesidir.

Görülüyor ki mebdede Ferri ile Lombroso arasında mevcut bulunan ihtilâflar, hiç değilse, suçun, bizatihi nazara alındıkta, mahiyetinin ne olduğu hususunda pek ufak bir ehemmiyet zırtetmektedir. Suç, her ikisi içinde münhasıran tabii bir olaydır. Ve harbin kitleler bakımında oynadığı role benzer içtimai bir rol oynar, Harp cemiyette suç ise ferdler arasında bir elimination yapar. Harb için olduğu gibi, suç içinde buna vücut veren

1) Ferri, Sociologie criminellé, yine Bk. Vaccoro, Genesi e funzione delle leggi penali.

psikolojik veya sosyolojik esas ve temayülleri ortadan kaldırmak değil, ancak bunları başka istikamete yöneltmek kabildir.

Buna mukabil, sistemin pratik neticeleri ve Kriminolojide ne gibi reformların yapılması gerektiği bakımından Ferri ile Lombrozonun noktai nazarlarını birbirinden tefrik etmek fevkalâde mühimdir. Filhakika İtalyan mektebi evvelâ müsbet bir veçhe arz etmekle beraber, yani felsefi ve ilmi bir takım fikirler ileri sürmekle, menfi bir cephede arzetmekte, yani hâkim bulunan mektebin eseri olduğu zannedilen neticelerin bir tenkidini de teşkil etmektedir. O zamandan beri pek yayılmış bir tabirle, İtalyan mektebinin meydana çıktığı sıralarda tereddütsüz denilmekte idi ki, vardığı neticeler bakımından o devrin mektebi, tam bir iflâs halinde idi.

Asla Klasik Mektebinki kadar yüksek bir başlangıçtan hareketle bu kadar düşük neticeler elde edilmemiştir. Büyük spiritualist cezacıların (ezcümle Rossi gibi) tesiri ile ceza hukuku insanileştirilmiş, yükseltilmiş, bir nevi ruhanileştirilmişti. İnsanın muhtariyeti fikrinden hareket ediliyor ve fakat aynı zamanda bu muhtariyet her suçluda ayrı ayrı tesbit ve analiz ediliyordu. Sanksiyon fikri, adalet fikrini tatmin etmiş olmak maksadıyla, muhafaza ediliyor, fakat aynı zamanda, yerinde bir eklektizmle, Ceza Cemiyetin müdafaası için bir vasita olarak telâkki edilmeye başlanıyordu. bu suretle mutlak adalet fikrinin icabları, hemde Cemiyetin lâzimleri yer alıyordu. Ceza hukuku şahikasma varmış görünüyordu; tabii hukukun revaçta bulunduğu bir devirde, tabii hukukun, Ceza hukuku sahasında hakiki müspet ifadesini bulmuş olması ile iftihar edilebilirdi. Bununla beraber, varılan neticelere bir göz atılacak olursa görülürki suçluluk asla bu zamanda olduğu kadar yüksek olmamıştır. Suçluluk dalgası her yeni istatistikte daha çok kabarıyordu; sanki adalet müdahalesini arttırdıkça ve yerini buldukça, suçlulukta artıp yükseliyordu. Cezanın, biza-tihi cezanın suçluluğun asıl âmiline teşkil etmeğe başladığına ve ceza hukukunun suçun artışına yardım ettiğine ihtimal verilebilirdi.

Nitekim suçluluğun suçta tekarrür dolayısıyla artmış olması buna delil teşkil ediyordu. Suçlar münhasıran değilse bile ekseriya mükerrirler tarafından işleniyordu; daha doğru söylemek icab ederse genç çocuklar ve mükerrirler tarafından işleniyordu. Fakat netice aynı kapıya gelmez mi? Genç çocukların işledikleri suçlar hakkında ekseriya beraat kararı verilmekte ve bu gençler islâhhaneye yollanmaktadır; rüşet yaşında tekrar haklarında bir mahkûmiyet kararı verilince, resmi istatistikler, Kanun gözündeki olduğu gibi, ilk defa suç işleyen kimseler olarak göstermektedir. Hakikatte ise, bunlar Devlet Islâh evlerinden (Colonie d'Etat) çıkan ve

infaz sitemimizin kıymeti hakkında fikir verebilecek bir tecrübeyi henüz geçirmiş birer mükerrir olup bu sistemin verdiği neticeleri ve dolayısıyla haiz olduğu değeri isbat etmektedirler. Şüphesiz denilebilir ki bu gençler küçük yaşlardan beri o kadar bozulmuşlardır ki hakikatte her hangi bir infaz sistemi, ne de her hangi bir islâh sistemi bunlara kâr edebilir. Kabahat kendilerinin, kendi tabiatlarının olup, infaz rejiminin değildir. Fakat bu şekilde Lombroso ve Ferrerinin fikirlerine gelinmiş olmaktadır; bu takdirde bunların ya birer doğuştan suçlu yahutta islâhı kabil olmayan birer suçlu oldukları kabul edilmiş olmaktadır. Mes'uliyet ve muhtariyete ve bunun neticesi olarak, manevi serbesti sayesinde iyileşmenin kabil olduğuna inananların ise bu fikri kabul etmelerine imkân yoktur. Şu anda hakkında bir hükme varmağa çalıştığımız mektep ise tamamen bu serbesti fikrine istinad etmektedir. Görülüyor ki hangi taraftan tutulmak istenirse istensin, bu mektep ve başvurduğu hukuki esaslar iflâs etmektedir.

Kaldı ki, gençlerin işaret ettiğimiz geniş mânadaki mükerrerliklerinin yanı başında, istatistiklerde asıl ehemmiyetli yeri büyük mükerrirler yani haklarındaki birinci mahkûmiyet reşit olduktan sonra vaki olmuş suçlular işgal etmektedir. Demek oluyor ki, tekerrür ister küçüklerde olsun ister büyüklerde olsun, ister vilâyet ceza evleri bahis mevzu'u olsun ister infaz kolonileri mevzubahis olsun, kelîmenin geniş mânasında hapsin hapsi doğurduğundan bahsedilebilecek bir durum mevcut bulunuyordu. İlk defa suç işliyenlerin sayısındaki artış, her şeyden önce içtimai şartların anormal olduğuna ve umumî ahlâkın sükut etmekte bulunduğuna delâlet eder; günümüzde de durum böyledir. Fakat eğer mükerrirlerin sayısında da bir artış mevcut bulunuyorsa, bu "ceza" müessesesinin de fena bir şekilde işlemekte olduğuna delâlet eder. Ceza suçu önleyeceğine fazlaştırmaktadır. Ferte gizli ve virtuel halde bulunan suçluluğu ortadan kaldıracak yerde, bunu bir nevi inkişâf ettirmektedir ve bunu insandaki şeref hissini, ahlâkın en kuvvetli siperlerinden ve hattâ pek çok dürrüst insanlar için, ahlâklılıklarının tek dayanacağı olarak kalan gurur duyusunu yok etmek suretiyle, geliştirmektedir.

Demek ki, ağaca meyvelerine göre bir kıymet takdir etmek icab edecek olursa, klâsik mektep daha başlangıçta muvaffakiyetsizliğe mahkûm edilmiş bulunuyordu. Gerçi buna şu şekilde bir cevap verilmek istenmiştir. Kabahat bu ceza sisteminin ne hukukan yanlış olduğundan ne de bu sistemin mahkemelerce yanlış tadbikinden ileri gelmemektedir; kusur cezanın yanlış şekilde infazından ileri gelmektedir; hukuki mektep ancak kendi eseri olan kanun'dan ve hâkimlerinin bunu tadbikinden so-

rumlu tutulabilir. Yoksa infaz sisteminin bozuk oluşundan değil. Kabahat ceza Kanununda değildir, hâkim veya jürilerde ise hiç değildir. Cezanın infazı şekli kusurludur. Filhakika tekerrüre sebep olan şey, hapishanenin mümkün kıldığı fena temaslar, bir arada infaz rejiminin ifsat edici tesiri ve insanlara ne kadar fena huy varsa bir araya getirilmesi keyfiyetidir. İlk defa suç işleyip bu muhite yeni giren ve oradakilerle arkadaş olmak suretiyle, fenalar arasından en fenası ile bir olan yeni mahkûm, ister istemez, içinde kalmış olan son ahlâki duyguları da kaybedecektir. Hislerimiz, hareketlerimize tesir edebilecek bir kuvvet olarak kalabilmeleri ancak, bunların muhitten bir teşvik görmeleri ile mümkündür. Hislerimize hayat veren şeyler içimizden geldiği kadar dışımızdan da gelmektedir. Bir dış tesirin gerek mensup bulunduğumuz içtimai muhitin, gerekse içimizdekini inaçlar için olduğu gibi, tabiat ötesi muhitin, bunları bizde doğurması lâzımdır. Dâimi bir temas ve tesir lâzımdır. Bozulmuş kişilerle bir arada yaşayan insan da yavaş yavaş onların karakterine bürünecektir; bunun mukadder bir netice olduğu söylenebilir. Fakat dahası da var: Ahlâk duygusunu ayakta tutan şey, hatta bu duygunun mevcudiyeti şüpheli bir hal arzeden hallerde bunun asıl dayanağı, şeref ve gurur hissidir; halbuki bu mefhumlar da yine içtimai hayatın ortaya çıkardığı mefhumlardır.

Filhakika bu mefhumlar çok geniş bir topluluğa mensub bulunan bir insanın cemiyet üyesi olduğu, ve bu cemiyet tarafından kabul edilmiş ve onun tarafından sayılıyor, bulunduğu dair bir hissin neticesidir. İnsan kendisini tecrid edilmiş hissetmemektedir. Bir organizmaya mensub olduğunu ve onun müşterek şuurunu aksettirdiğini hissetmektedir; bunun aksine bir his sizi cemiyete karşı cephe almaya götürecektir. Ceza ise, ona atfetmekte olduğumuz terzil edici hassaları dolayısıyla mahkûmu dürüst insanlar topluluğundan çıkarıp, diğerlerinin cemiyetine sokacaktır. Onu şerefsiz ve lekeli bir insan yapmakta ve dolayısıyla, düzgün içtimai hayattan onu tecrid edip yalnız bırakmaktadır. Fena bir kimse olmamış bulunsa ve hatta hapishanede etrafının fena tesirlerine mukavemet etmiş olsa dahi, hapishane onu dürüst insanların topluluğundan şeklen olsun dışarı çıkarmıştır. Hapishanenin, onun için bundan böyle mümkün kıldığı tek içtimai hayat, cemiyetin dışına atılmış kimselerin teşkil ettiği ve sosyolojik bakımdan kendisine göre bir teşkilâtı bulunan toplulukta yaşamaktadır. Artık onlardan olmuştur, ve onlardan geri kalmaması için sebep yoktur. İşte mükerrerliği bu şekilde izah etmişlerdir. Kabahat, C.K. unun hukuki yapısında ve klâsik mektepte değil, cezanın infazında ve bilhassa hapishanelerde mahkûmları bir arada bulundurmaktadır.

* Bunun üzerine bu mahzuru önlemek maksadiyle, infazcılık mektebi adı verilen şayanı takdir mektep teşekkül etmiştir. Bu mektebin ilk tesirleri Fransa'da görülmemişse bile, belki en büyük temsilcileri Fransa'da çıkmıştır. Bu mektep her tarafta ve bilhassa hâkimler arasında büyük bir rağbet görmüştür. Adliye teşkilâtı ile ilgili olanların infaz meselesi ile, bu sahada yapılması gerekli islâhat ile ne kadar alâkadar oldukları bu mektebin ne kadar geniş bir merhamet ve insaniyet cereyanına yol açmış olduğu Fransa'da lâykiyle bilinmektedir. Herkez öyle bir gayret, öyle bir inanç ve islâhat arzusu ile işe koyulmuştur ki bu çalışma ne kadar takdir edilse yeridir. Bu mekteptir ki her tarafta infazcılık kongreleri ile palironaj kongreleri tertib edilmesine ve bu suretle, tabir caiz ise ilmi düşünce cereyanlarının evrenselleşmesine ve arzu edilen islâhatın icrasının tesrine sebep olmuştur. Nihayet yine bu mekteptir ki bizde de, bir nevi daimi infazcılık kongresi teşkil eden aktuel meseleleri günü güne tetkik ve ceza rejimlerinin islâhı için her türlü imkâna baş vurmaya kendisine mevzu ittihaz etmiş bulunan "ceza evleri Genel Kurumu" nun teşekkülüne sebep olmuştur. Bu kurum, yayınladığı bülten ile varılan neticeleri tesbit ve ahaliye duyurmaktadır. Toplantılarındaki münakaşaların vüsatı sayesinde her türlü meseleyi inceden inceye tahlil ve tetkik etmekte ve bunların kanunlaşmalarına yardım etmektedir. Sadece Fransa'da değil ceza ilmi ile iştigal olunan her yerde bu kurumun yapmış olduğu hizmetlerin haddi hesabı yoktur. Avrupa'da son zamanlarda hazırlanmış hiç bir ceza kanunu yoktur ki muhtemelen kaynaklarından ekserisini Fransız infazcılık mecmuası isimli neşriyattan almamış olsun. Bu mühim infazcılık mektebinin takib etmiş ve halî hazırda da takip etmekte olduğu gayelere gelince, bunları ikiye irca etmek mümkündür. Birincisi, cezanın infazı sırasında, mahkûmun tecrid edilmesini temin etmek ve bu suretle diğer mahkûmlarla temas neticesinde ifsat edilmesine mani olup islâhını kolaylaştırmak; ikincisi mahkûmun cezasını çekip bitirdikten sonra cemiyet içinde yeniden kendisine bir mevki yapabildiğini mümkün kılmak suretiyle, cezanın kendisini aralarından çekip çıkardığı namuslu vatandaşlar arasına eski mahkûmun tekrar girmesini ve bu muhite yeniden intibak edip kendisine bir iş muhiti edinmesini ve namuslu, muntazam bir hayat sürmesini sağlamak.

O halde netice olarak, deniyordu ki, cezanın tabii olduğu hukuki sistemi değiştirmeğe lüzum yoktur. Bunun tabii bulunduğu idarî sistem islâhı muhtaçtır. Ceza kanununa ve hele ceza hukukuna dokunmayalım. Sadece cezanın infaz tarzını değiştirelim.

Bununla beraber âşikâr bir hakikattir ki, cezanın infaz tarzının değiştirilmesinden bir fayda hasıl olabilmesi isteniyorsa, idarî bir islâhatla

iktifa etmek mümkün değildir. Çünkü cezaların nasıl infaz edileceği kanunda tarif edilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla, bu bakımdan olsun, ceza Kanun'unun tâdili icab etmektedir. Fakat acaba bu Kanunun bir kaç maddesinin tâdili ile iktifa etmek kâfi gelecek midir? Yoksa asıl değiştirilmesi icab eden kanundaki infaz sisteminin istinad ettiği temel prensib midir? Bizzat "İnfazcılık" ismi verilen ceryan, bu sonuncunun daha muhtemel olduğunu göstermektedir.

Zira infazcılık mektebinin ortaya attığı prensiptirki yalnız cezaların infaz rejiminin değil, eninde sonunda cezanın adli ferdileştirilmesi sisteminin de kabulünü icab ettiriyordu.

Bu hal infazcılık Mektebinin, İtalyan mektebi tarafından ileri sürülen fikirleri benimsemiş olduğuna açıkça delâlet etmez mi? Böyle bir düşünce yanlış olur, ve infazcılık mektebi de kendisine bunun atfolunmasını çok haksızca bulacaktır. Fakat yine de ikisinin muayyen bir ölçüde olsun birleştikleri bir hakikattir; infazcılık mektebi istemeden, diğerin yolunu açmıştır.

İşte üzerinde durulması istenilen enteresan husus, iki mektebin sırf zahiren dahi olsa muazzam bir paradoks teşkil eden, bu birleşme noktasıdır.

Filhakika şüphe yoktur ki infazcılık mektebin fikirlerinin esasını mahkûmun kendine has karakterinin göz önüne almaması teşkil eder. Mahkûm hakkında bir ceza hükmedildiği andan itibaren, işlemiş olduğu suçun unutulması ve ona işlemiş olduğu suça göre değil, insan olarak nasılsa ve nasıl bir değer arz ediyorsa ona göre muamele edilmesi icab edecektir. Ve zaten, böyle olmaksızın suçlunun islâhı kabil değildir. Halbuki her is'âh amelîyesi iki veçhe arzeder: bir menfi bir de müsbet veçhe. Birincisi tamamen tedafüi olup, ferdin fena tesirlerden masun bulundurulmasını tazammun eder, müsbet veçhe ise tamamen inşai bir mahiyet arz edip ferde yepyeni bir karakter verilmesi gayesini güder. Bu itibarla cezanın, islâh amelîsini suçlunun karakterine uydurmaktan ibaret olması icab eder. Filhakika terbiyeyi mümkün kılmak isteniyorsa baş vurulan tedbirlerin bu tedbirlere mevzu teşkil eden kimsenin tabiatına tam tamamına uyması gerektir.

Bununla beraber buna dayanarak infazcılık mektebinin muhakkak surette hücrecilik mektebine müncer olduğu neticesine varılmamalıdır. Filhakika tecrid, korunma tedbiri olarak kesin ve eskiden beri baş vurulan bir tedbir olmakla beraber, terbiye tedbiri olarak tamamiyle kifayetsiz bir tedbirdir. Eğer ceza ile terbiyeden maksat, ilgili kimseyi ileride

muhitinin ve hayatın onun üzerinde hasıl edeceği fena tesirlerle mücadele edebilecek hale getirmek ise itiraf etmek icab ederki onu içtîmai hayattan tamamen tecrit etmek ve her türlü fena tesirden masun bulundurmak, elde edilmek istenen bu netice ile mütenakız bir tedbirdir. Eğer bir organa vücut veren veya hiç olmazsa onun şeklini tayin eden bu organın gördüğü vazife ise, bir organı bu vazifeyi görmeğe alıştırmak için işleyecek halden çıkarmak hakikaten kabili izah bir şey değildir. Bu itibarla birçok kriminalistler ve bilhassa İngiliz mektebi mensupları, hücrenin uzun müddetli cezalarda pek tali bir rolü olması gerektiği, bu rolün ferdi vicdanıyla karşı karşıya bırakıp bir müddet onu yaptıkları üzerinde kendi kendine düşünmeye sevketmekten ibaret olduğu fikrindedirler. Bu hususta ifrata kaçmamak lâzımdır. Mahkûm yeni bir ruh ve karaktere sahip olmaya başlar başlamaz onu faaliyete geçirmek ve bir takım tedbirleri aldıktan sonra müşterek infaz rejiminden korkmamak lâzımdır. Mahkûmun yeniden hayat ve bilhassa ahlâk mücadelesine katılabilecek hale gelmesi lâzımdır. Bir ceza rejiminin imkân verdiği nisbette, mahdutta olsa onu, müteşebbis kılmaktan çekinmemelidir. Şüphesiz, alınacak tedbirler meselesi kâhır. Fakat bu meselenin de, suçlunun iyi haline ve elde edilen neticelere göre birinden diğerine geçilecek devreler tesisi ve islâh oldukları düşünülenlerin cezanın bitmesinden evvel, hiç değilse şartla, serbest bırakılmalanna kadar gidecek tedrici bir serbesti sistemiyle halledileceği zannedilmekte veya hiç değilse ümit edilmektedir. Suçlu tedricen muhtelif tecrübeler tabi tutulmaktadır. Bu sistemin esasını Avustralya infaz kolonisinde bulmak mümkündür. Bu esas bilhassa Walter Crofton tarafından müdafaa ve tavsiye edilmiş ve evvelâ İrlandada tadbik olunmuştur. Sonradan Müterakki Sistem adı ile İngiliz infaz sistemi haline gelmiştir. Memleketimiz gibi, uzun müddetli cezalarda hücre rejimini kabul etmemiş bulunan memleketlerde bu tedrici serbesti sistemi daha faydalı görülmekte ve kısmen olsun tadbik edilmektedir. Meselâ bizde, müstemlekeler de infaz edilen cezalarda, aşağı yukarı bu sistem tadbik edilmektedir. Ağır hapis cezasının müstemlekelerde infazına müteallik 1854 tarihli Fransız kanunda esas itibariyle İngiliz müterakki sistemi kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu suretle cezanın mahkûmda kaydedilen terakkiye uydurulması yolunda, iptidai olmakla beraber ilk adım atılmış bulunmaktadır.

Ağır hapis cezasında iptidai ve sathî bir tarzda tatbik edilen bu esasın bugün mükemmelleştirilmesi ve genişletilmesi istenmektedir. Aynı sistemin merkez ceza evlerimizde de cari olması temenni edilmektedir. Hatâ M. Leveille, tarafından bunun Afrika birlikleri adı verilen ve evvelce

muayyen bazı mahkûmiyetlere uğramış olupta Afrikaya gönderilen kimselerden teşkil edilen askeri birliklere tatbiki istenmiştir. Fikir tatbikat güçlükleri arz etmekle beraber, açık bir hakikat ihtiva etmektedir. Bu hakikat mahkûmları ahlâklılık derecesine göre sınıflara veya guruplara ayırmak keyfiyettir. Bu suretle cezanın tatbikinde geniş ölçüde bir müsavat sağlanacağı şüphesizdir. Böyle bir müsavat ise büyük faydalar temin edeceği gibi insani ve adalete de tamamiyle uygundur. Bununla beraber, bu müsavaat sağlanırken işlenmiş olan suçun ve içtimai ehemmiyetinin nazara alınmadığı ve sadece ferdin ahlâki değerine ve islâh olma ihtimaline ehemmiyet verildiği de gizlenmemelidir.

Şüphesiz meselenin başka bir hale getirildiğine ve başka meselelerle karıştırıldığına ihtimal verilebilir. Yukarıda bahsedilen ferdileştirme sadece cezanın infazı sırasında ve mahkûmun islâhı müşahede edildikçe tadbik edilecektir; mahkûmun iyi hali için verilen bir prim, onu kendisinden beklenen şeylere teşvik ve dolayısıyla ahlâken düzelmesine yardım çarelerinden biri mevzu'u bahistir. Bunun, mahkûmiyet hükmünde cezanın suça göre değil, suçluya göre seçilmesi suretiyle temin olunacak adli bir ferdileştirme ile hiç bir alâkası yoktur. Burada, daha başlangıçta, henüz infaz makamları kendisine teslim edilen şahsın değeri hakkında bir fikir edinmeden vaki olacak bir sınıflandırma da bahis mevzu'u değildir; burada sözü geçen şey, sonradan cezanın infazı sırasında ve suçluda müşahede edilen iyi hale istinaden yapılacak bir sınıflandırmadır. Bu hal, cezaların bir ve müsavi olması prensibine, ancak vasıtalı bir surette tesir edebilir; zira iyi hal için prim mevzu bahis ise herkes bunu hakedip talep edebilir; bu umumiyetle tadbik edilen ceza rejiminin bir rüknünü teşkil etmektedir. Ceza hukukumuzun temellerinden biri olan cezada eşitlik prensibi ihlâl edilmiş değildir; sonradan, cezanın infazı sırasında ve mahkûmun iyi haline istinaden, tedricen sınıflama suretiyle vaki olan bir ferdileştirme, prensibe bir istisna teşkil edecek mahiyette değildir.

Fakat infazcılık mektebi cezanın infazı sırasında vaki olan ve başlangıçta, aynı cezaya mahkûm olmuş bütün mahkûmların bir arada bir müddet bulundurulmasını tazannum eden bu ferdileştirme ile iktifa etmeyecektir. Mahkûmların başlangıçta bir arada geçirecekleri devre, içinde bir nebze ahlâk duygusu kalmış kimseleri ve bir şaşkınlık eseri olarak suç işlemiş namuslu kimseleri-ki böylelerine raslanabileceği bir hakikattir- en fena tesirlere maruz bırakmak suretiyle ifsat etmeğe kâfi gelecektir.

Görülüyorki infazcılık mektebinin, vazettiği prensiplerin mantıki bir neticesi olarak, daha ileri gitmesi ve hücreye koymak suretiyle tecrid yerine veya hiç değilse bununla birlikte, daha başlangıçta bir sınıflandırma yapılmasını istemesi icab ediyordu.

Nitekim meselâ muhtelif mahkûmları aynı ceza evinde koğuşlara ayıracak yerde, böyle bir ayırma asla mutlak bir ayırma teşkil etmeyeceği cihetle her ceza evinin bir kategori mahkûma tahsisi lüzumu ileri sürülmüştür. Bu suretle, mahkûm cezanın başlangıcından itibaren, vaziyete göre, şu veya bu ceza müessesesine gönderilerek, kendisine mümasil, yani aşağı yukarı aynı ahlâk seviyesindeki kimselerin bulunduğu şu veya bu guruba dahil edilmiş olacaktır.

Hücre usulünün kısmen tadbikine müteallik 1875 tarihli kanunumuz, ezcümle, bir sene bir günden fazla bir mahkûmiyeti olanlar için, yani bizarur merkez ceza evlerinde birlikte infaz usulüne tabi olacak kimseler için, cezada bir tebeddülât yapılması imkânını, bu kimselere cezanın infaz usulünün değiştirilmesini istemek hakkını, vermektedir; bu kimseler cezanın infazına başlanacağı sırada, cezalarının hücrede infazını isteyebilirler. Yukarıda sözü geçen Afrika birliklerinin teşkilâtına dair olan projesinde N. Léveille, bazı hapis cezası mahkûmlarının da istedikleri takdirde hapis müddetleri yerine bu müddetin iki veya üç mislini kolonilerde askeri hizmetle geçirebilmelerini ve cemiyete karşı olan borçlarını bu şekilde ödeyip yeniden cemiyet girebilecek hale gelmelerini teklif ediyordu. Bütün bunlar, cezanın, daha başlangıcından itibaren ferdileştirilmesi tedbirlerinden başka başka bir şey midir? Mahkûmlar daha başlangıçtan itibaren, adli yol ile değil de idari yoldan, muhtelif guruplara ayrılmaktadırlar.

Hattâ, mükerrirlerin deniz aşırı kolonilerde sürülmesine (relégation) müteallik 1885 tarihli Kanunun tadbikatında bile aynı şeye rastlanmakta değil midir? Kolonilerde iki türlü ikamet mecburiyeti (relagation) mevcuttur. Biri kolonide infaz edilen hakiki bir ceza rejimi teşkil etmektedir. Diğerinde ise kolonide ikamete mecbur edilmiş kimse (relégué) Kolonide serbest veya yarı serbest bir halde bulunmaktadır. Asli cezasını çekip bitirdikten sonra kolonilerde ikâmete mecbur olan kimsenin bu iki ikamet rejiminden hangisine tâbi olacağını ise, Pariste bir komisyon, mahkûmun irtikâb etmiş olduğu fiili nazara almaksızın tayin etmektedir.

Görülüyor ki, cezanın infaz sırasında mahkûmun arzettiği duruma göre ferdileştirilmesi yerine mahkûmun şahsına bakarak daha başlangıçtan itibaren ferdileştirilmesine doğru gittikçe artan bir temayül mevcut olup daha bidayette, duruşma bitipte hükmün tesiri henüz kaybolmamış iken mahkûmun, karakterine, muhitine, geçmişine bakarak ona uygun bir ceza rejimi tadbik edilmektedir.

Yalnız bugün bu iş, idari yoldan ve ne adli ne kanuni hiç bir teminat bulunmaksızın yapılmaktadır. Böyle olunca, cezanın başlangıçtan itibaren ferdileştirilmesi işinin hâkime bırakılmaması ve hâkimin bunu soruşturmada toplanmış malûmata dayanarak ve duruşmada edindiği intibaa göre, aleni olarak ve dolayısıyla alâkalı için büyük bir teminat mevcut olduğu halde, yapmaması için ne sebep mevcut olabilir?

Bu ferdileşme idari yollarla yapıldığı takdirde bir çok tehlikeler arz etmesi ihtimali mevcut değil midir ?

Görülüyor ki infazcılık mektebinin esası mahiyeti itibariyle, bizarur, münhasıran ika edilmiş bulunan suçun nazara alınması keyfiyetinin yerine suçlunun şahsının nazara alınması keyfiyetinin geçmesi neticesini doğurmaktadır. İtalyan mektebinin istediği ise bundan başka birşey değildir. Geride bir nokta kalıyor ki, o da bunu ne şekilde istediği, ve onun istediği şeklin şayanı kabul olup olmadığıdır.

Fakat bunu tetkike başlamadan evvel, varmış olduğumuz neticeleri bir hülâsa edelim.

Dedik ki, vardığı neticeler itibariyle klâsik mektebin yıkılmaya mahkûm olduğu görülüyordu. Bununla beraber bitarafane hareket etmiş olmak için buna bir kayıt koyduk ve muhtemel bir itirazı derpiş ettik. Bu itiraz, kusurun adli ve hukuki sistemde değil, cezanın infazı usulünde olduğunu ileri sürmekten ibaret bulunuyor idi. Diğer bir ifade ile cezanın kanunen ve adli cihetten herkes için müsavi tayin edilmesi prensibine dokunulmamakta, eğer penoloji sahasında dokunulmuş bir cihet var ise o da cezanın infazı usulünden ibarettir. Bu itibarla bunu tashih etmek kâfidir, denilmekte idi. Fakat yukarıda gördük ki bunun tashihi ancak cezanın müsaviliğinin daha başlangıçtan itibaren, cezanın adli makamlarca herkes için müsavi olarak tayini keyfiyetinin ortadan kaldırılması ve adli makamların cezayı suça göre değilde ferde göre tayin etmeleri ile mümkündür.

Hakikaten, bugün artık aynı suç için, gerek mahiyet gerek, müdde bakımından aynı cezaların verilmesi icab edeceği fikri kabili müdafaa değildir. Mevcut durumun tashihi için bu keyfiyetin kabulü icab edeceği ve ancak bu noktadan hareket ile mevcut durum islâh olunabileceği teslim olununca, hemen hemen her şeye yeni baştan başlamak icab ettiğini ve her halde işi temelinden ele almak gerektiğini de itiraf etmek lâzımdır. Bu suretle klâsik sistemin sağlam bir dayanağı kalmamış bulunmaktadır. İşte meselenin halihazır durumu budur.

İtalyan mektebi bu durum karşısında ve mevcut mektebin hasıl

ettiği bu gayri müsait neticelere bir tepki olarak doğmuştur. Bakalım şimdi bu mektep'in ne teklif ettiğini görelim:

Bütün İtalyan mektebini, tek bir cümle ile hülâsa etmek mümkündür: İtalyan mektebi, determinizi mihrak noktası olarak alan ve bu aksiyona istinad ederek sosyal hâdiseleri muhakeme eden ve neticeler çıkaran bir mantık sistemidir. Sosyolojiye istinat ettiğini zanneden bu mektep hakikatte, tamamen biraz dikkat edildikte kolaylıkla farkedilmesi iştin bile olmayan bir sylogisme'e istinad etmektedir.

Sosyolok'luk, her şeyden evvel hâdiselerin müşahade ve tesbitini, tarihin mahsulü bulunan ve sosyal, psikolojik kanunları idare eden fikirlerin birer vakıa olarak kabulünü icab ettirir. Halkın şuur ve vicdanının esasını teşkil eden bu fikirlerarasında ise felsefi ceryanların tahripkâr tesirlerine ve inanışlardan bir çoklarının kayboluşuna rağmen halen dimdik ayakta kalmış bulunanlar mevcuttur. Bunlar arasında "mesuliyet" diye bir şeyin mevcudiyetine olan inanış ile, manevi serbesti (muhtariyet) diye bir şeyin mevcut bulunduğuna dair olan fikir de mevcuttur. Herkez tarafından suçlulara karşı cezai mahiyette tedbirlere baş vurulmasına mukabil akıl hastalarına karşı sırf önleyici mahiyette tedbirlere baş vurulabileceği fikrinin kabul edilmesi bu esasa istinad etmektedir. Bahusus sosyolok olan bir cezacı bu hisleri, fikirleri ve onların kriminoloji üzerindeki tesirlerini nazara alamamazlık edemez. Bütün bunları kaldırıp atacak bir ceza mekanizması kitlelerin şuur ve düşünüşüne o derece aykırı gelecektirki, böyle bir sistemi mevkiitabike koymak dahi mümkün olmayacaktır. Tamamen mücerret olarak toplumdaki müşterek şuurunu nazara almaksızın bir kriminoloji inşa etmeğe kalkmak, Sieyes'in siyasi müesseseler bahsinde yapmak istediği gibi hareket etmek olur. Bu felsefi doğmatizmin, artık zamanı geçmiş bulunmaktadır. Bununla beraber İtalyan mektebinin teklif ettiği, bundan başka bir şey değildir. Filhakika bu mektebi şu dar düşünce çerçevesi içine kapayıp kalmış bulunmaktadır.

İnsan sevkitaabillerini ve manevi hasselerini idareden acizdir. İnsanda suç ya potolojik yapısının (Lombrojonun düşünüşü), yahutta içinde yaşadığı içtimai muhitin ve hayatına hakim olan ekonomik şartların (ferrinin görüşü), mukadder bir neticesidir; bu itibarla, ceza ne bir müeyyip de ne de cemiyetin takbihi mahiyetini taşıyabilir. Bir kimse ancak yapıp yapmamakta serbest olduğu bir fenahğı yaptığında dolayı cezalandırılabilir veya takbih olunabilir. Ceza artık tıpkı tehlikeli bir hayvan veya bir deli karşısında alınan muhafaza tedbirleri gibi, umumi bir mü-

dafaa ve emniyet tedbirinden başka bir şey değildir. Veya daha doğrusu, bir fenahın tekerrürüne veya zuhuruna mani olmak için, artık tenkili tedbirlere değil, önleyici tedbirlere başvurulmak icab edecektir. Suçluda ise tehlikeli olan ve cemiyet için bir tehlike teşkil eden cihet onun işleyip bitirmiş olduğu suç değil, şahsiyeti, onu her an yeni yeni suçlar işletebilecek olan tabîyatıdır? Tehlikeli cihet onun için de bulunup her an, adamı öldürmek, hırsızlık, ahlak ve daba mugayeret şeklinde, kendini açığa vurmağa hazır olan gizli temayüldür. Bir suç işlenip bittikten sonra, bir suçta cezalandırılmış veya cezalandırılmamış, bundan cemiyet için ne gibi bir fayda hasıl olabilir. Olan olmuş, mazarrat meydana gelmiştir. Bundan sonra olsa olsa, ancak vukua gelmiş olan zarar tazmin ettirilmek imkân yoktur. Ancak bunun bir defa daha vaki olmasına mâni olmak mümkündür ve ehemmiyetli olan da budur. Bunun için de yapılacak şey suçluda ki suçluluk temayülüne hakim olmak ve bu temayülü ortadan kaldırmak veya, eğer ekseri hallerde olacağı gibi, bu mümkün görünmüyor ise nasıl bir vebalı veya tehlikeli bir hayvanın vücudu ortadan kaldırılmak icap eder ise öylece, suçlunun da bizzat kendisini ortadan kaldırmak lâzımdır. Bu itibarla suçlu hakkında tedbir alınırken, onun zarar verme imkânı ve bu imkânın neticesi olarak telkin ettiği korku (İtalyanların dediği gibi failin "tehlikeliliği") nazara alınmalı ve eğer islah olmasına imkân var ise islahını sağlayacak tedbirlere baş vurmalı yoksa ifnası cihetine gidilmelidir. İşte kısaca İtalyan mektebinin düşüncesi bundan ibarettir.

Bu düşünce karşısında suç, o zamana kadar klâsik mektebin ona atf ettiği değerden tamamiyle başka bir değer iktisap etmektedir. Suç artık ceza mevzu'u olmaktan çıkmakta ve artık, cezayı müstelzim bir fiil teşkil etmemektedir. Ancak suçludaki suç işleme temayülüne, tehlikeliliğe bir işaret teşkil etmek bakımından ehemmiyeti haizdir. Cezayı müstelzim fiil yok, fenalık yapamayacak hale sokulmak icab eden kimseler vardır ve suçta bu kimseleri tayine medar olmaktadır. Suçun değeri bir alâmet olmaktan ibarettir. İşte bu suretle suçlu mefhumu ve, sistemin ruhuna uygun bir ifade ile, suçlunun tetkiki, suç adı verilen hukuki mefhum yerine kaim olmaktadır. Suçlar tasnife tabi tutulacak yerde suçlular tasnife tâbi tutulmalıdır. Ceza suçun sözde ağırlığına uydurulacak yerde suçlunun tabiatna uydurulmalıdır. Artık suçtan değil, suçludan bahsedilmek ve bunlardan birinin her zaman diğerinin delili olamayacağı kabul edilmek lâzımdır. Bunlardan biri bir vakıa, diğeri ise psikolojik bir faktördür. Bu iki mefhumun muhakkak surette birbirine tekabül etmesi icab etmez. Suçluluk muhakkak surette suçta vücut verir; fakat suç muhakkak surette suçluluğun mahsulü değildir. Hakikaten ilmi olan bir sistemin her şeyden evvel bu ikisini sarih surette bir birinden ayırdetmesi icab eder.

Her halde, bundan böyle bütün suçlular birbirine ırcı mümkün olmayan iki guruba ayırmak icab eder: islâhı kâbil olanlar ve olmayanlar. Bu sonuncular, ceza ile (refractaire à la peine) uslanmayanlar, yani gayri kabili islâh olanlar, cemiyet hayatı için yapılmamış olmayıp cemiyete mal edilmeleri mümkün değildir. Yapılacak şey bunları zarar veremeyecek hale sokmak, yani ortadan kaldırmak veya tasfiye etmektir. Diğerlerine gelince bunları da karakterlerini dikkatle tetkik etmek suretiyle muhtelif tali guruplara tefrik etmek icab eder. Zira hepsinin islâhı kabil olduğu kabul edilmekte ise de, hepsinin aynı vasıtalarla islâhı mümkün değildir. Eğer suç Lombrozonun iddia ettiği gibi, bilhassa potoloji bir vakıa ise, her hangi çeşit suçluluk illeti mevzubahis ise, onun tedavisine uygun gelecek cezayı (eğer buna hâlâ ceza adı verilebilir ise) seçmek lâzımdır. Böylece tam ve hakikî mânada, bir ferdileştirmeye varılmış olmaktadır. Öyle bir ferdileştirmeyi işlenmiş bulunan fiile göre vaki olmamakta ve dolayısıyla mes'uliyet derecesinden sarfı nazar edilmektedir. Zira mes'uliyet işlenmiş muayyen bir fiili tazammun eder burada ise fiil mevzu bahis değildir. Buradaki ferdileştirme şahsın karakterine, gizli ve virtüel suçluluğuna göre vâki olup her suçlunun, manen islâhı için gerekli hususlara cezanın uydu- rulmasına gayret etmektedir. İşte İtalyan mektebi böyle yeni bir ferdileştirmenin lüzumunu ileri sürmektedir.

Muhakkak, böyle bir ferdileştirmenin iyi bir ferdileştirme olduğuna şüphe yoktur; ve bugün artık bunun pratik neticelerinin kabul edilmesinden başka yapacak bir şey kalmamıştır. Yalnız, İtalyan mektebinin, korkunç denilebileceğini sandığımız tarafı, şekilprest bir muhakemesi, mücerret, radikal, ve eğilmez bir mantığı oluşudur; öyle bir mantık ki, hukuk sahasında çok mantıkî ve geometrik bir zihniyet hususunda ekseriya vaki olduğu gibi, tersine de dönebilir. Ve şüphe yoktur ki, daha evvelcè söylenmiş olmasına rağmen, faydasına binaen bir daha tekrar edelim, İhtilâllerin mantıkla yapıldığına ve ihtilâlleri mantığın yaptığına inanmıyor değiliz. Çünkü kitlelerin sade düşüncesine ve yığın psikolojisine en iyi cevap veren şey mantıktır. Fakat yine şüphe yoktur ki cemiyet, normal halde, mantıkla yaşamamaktadır. Bilâkis, Cemiyet realitelerle doludur. Realiteler ise basit değil, mürekkeptir; bu mürekkeplik, onların muhtelif menfaatlerin uzlaşması ve nihayî muhasalası olmalarından ileri gelmektedir. Bu hal realitelerin düz bir hat ve mantık gibi bir bütün sayılmasına mânidir. Realite, bir bütün değildir. Sadece mücerret, doğmatik veya radikal (ki bu ikisi aynı şeydir) bir düşünüş, şekli realiteyi bir bütün haline sokmak ve bu şekilde muhafaza etmeğe çalışır.

Şimdi İtalyan mektebinin syllogistiomen prensiplerinin ne netice-

lere müncer olacağını görelim: Bu prensipler şu iki neticeye müncer olmaktadır. Birincisi, suç işlemiş olmalarına rağmen bir çoklarının cezadan muaf tutulması, ikincisi de, bunun aksine, hiç bir suç işlememiş kimselerin suç işlemedin diye, evvelden cezalandırılmaları. Bu hal suçluların iki yeni guruba ayrılmasını icab ettirmektedir. Birinci gurup, cezalandırılmayacak suçlular gurubu. Bu gurup sahte suçlular gurubudur. İkinci gurup ise, suçlu olmadıkları halde cezalandırılmaları icab edenler gurubu. Bu gurubu şüpheli kimseler teşkil etmektedir.

Birinci gurubu, yalancı suçlular gurubunu ele alalım; bunlar,- insaniyet için çok hayırlı bir keyfiyettirki pek kalabalıktırlar. Bu gurupta bulunan suçlular için işledikleri suç anormal bir hâdise teşkil eder. Bir emniyeti suiistimal veya hattâ bir adam öldürme cürmü işlemiş öyle kimseler vardır ki bu fiilleri hangi şartlar altında işlediklerine bakıldıkta görülmektedir ki bunların işlenmesinde bu kimselerin tabiatlarının hiç bir rolü olmayıp bu kimseler hâdiselerin tesiri ile bu fiilleri işlemeye sürüklenmişlerdir ve bunlarda bir suç temayülü mevcut olmadığından veya henüz bulunmadığından emin olunabilir, böyle bir temayülü bu gibi kimselerde belki sonradan hapishane doğurabilecektir.

Hapishaneye girmeden suç işlemeye tabiiaten bir temayülleri yoktur. Bu gibi kimselerin tekrar bir suç işlememeleri için ceza tamamiyle lüzumsuz olduğu gibi, hattâ bunlara ceza verilmesi tehlikeli de olabilir. Ortada ne tedavisi gereken bir hastalık, hattâ ne de islâh ve terbiye edilmesi gereken bir ruh mevcuttur; olsa olsa bazı alışkanlıklardan vaz geçmeye veya bir muhit değişikliğini icbar etmek icab edebilir. Cezalandırmağa ne gibi bir lüzum olabilir? Filhakika ceza artık cezalandırmayı, yani vukubulmuş olan fenalığı istihdaf etmemekte, vuku bulacak olan fenalığa mani olmayı, yani tedavi etmeyi veya zararsız hale getirmeyi tehlikeliyi bertaraf etmeyi istihdaf etmektedir. Bu gurup suçluların mevzu bahis olduğu yerde ise vukuuna mani olunacak bir tehlike mevcut değildir. Tedaviye muhtaç bir şey olmadığı gibi, tavsiyesi icab eden bir tehlike de mevcut değildir. Bu itibarla, bu suçlular için ceza lüzumsuz ve dolayısıyla haksız olacaktır. İşte bu gurup yalancıktan suçlular, sözde suçlular, cezalandırılmamaları gereken suçlular gurubunu teşkil eder. Bu hal göstermektedir ki zahiri suçluluğu diğerinden deruni (hakiki), asıl ehemmiyeti olan suçluluktan ayırmaya çok dikkat etmelidir; birincisi zahiri gözle görünen bir hâdisedir, maddi bir fiil şeklinde tezahür etmektedir; böyle bir tezahür muhakkak surette insanın tabiatın mahsulü olan suçluluk temayülüne tekabül edecektir; Apriori böyle bir şey söylenemez. Böy-

bir tezahür, tamamiyle geçici hiç bir ihtimali bulunmayan had bir kriz de olabilir. Hakiki manada suçluluk, cezalandırılması yani icab eden suçluluk müzminleşmiş, şahsın psikolojisinin bir hususiyeti haline gelmiş ve bu psikolojinin bir tezahürü olan ve dolayısıyla daima tekrar etmesi ihtimali bulunan suçluluktur. O halde, dahili, hakiki bir suçluluğu olmayan suçluları bir tarafa bırakabiliriz: böyle suçluların bahis mevzu'u oldukları hallerde bir suç vakiası mevcuttur. (Hakiki) bir suçluluk mevcut değildir. Ortada hukuki bir suçluluk bulunmaktadır. Karşı tarafta ise diğer gurup vardır; ve işin ehemmiyet arzettiği nokta da burasıdır. Burada, henüz hukuki suçluluk mevcut olmamakla beraber tabii suçluluk mevcut bulunmaktadır. Henüz bir suç vakiası vukubulmuş, fakat hakiki suçluluğun mevcudiyeti sabit olmuştur. Bu gurubu suçlu olmamakla beraber cezalandırılmaları icab edenler, yani şüpheliler sınıfı teşkil eder. Mevzubahis olan, cemiyeti, işlenecek suçlara karşı korumak olduğuna göre, suçlunun, henüz suçunu işlememiş iken yakalanması icab edeceği itiraz kabul etmez bir hakikattir. Bir ev sokaktan gelip geçenlerin üzerine yıkılmak tehlikesi arzettiği takdirde, tedbir almak için bir kazanın vukubulması beklenmez; yine bir akıl hastası da tehlike arzetmeye başladığı takdirde, yakalamak henüz bir kazaya sebep olmadan bir yere kapatılır. Ehli bir hayvanda, bir hastalıktan şüphe edildiği ve bu hastalık ona yaklaşanlar için tehlikeli olacağı takdirde, hastalığın baş göstermesi beklenmeden bu hayvan tutulup bir yere kapatılır veya öldürülür. Böyle olduğu halde, fenalık içinde doğmuş, fenalık için de büyümüş, bir türlü cemiyete mal olmamış ve olmasına da imkân bulunmayan temayüli suçlu mevzubahis oldukça neden dolayı tereddüt edilmektedir?